

VEILEDER FOR FOREBYGGING OG OPPFØLGING AV SKOLEFRAVÆR

Vågan
Kommune

Forord

I Norge har alle barn og unge mellom 6-16 år rett og plikt til opplæring, og de fleste elever får dette på skolen. Forskning viser at elever som fullfører sin skolegang har bedre forutsetninger for blant annet muligheter i arbeidslivet, livsmestring, god psykisk helse og sosial fungering. Selv om de aller fleste barn og ungdommer går på skolen, er det en del elever som strever på skolen. Dersom barn og unge uteblir fra opplæringen over lengre tid kan det skape vansker for videre skolegang. En stor del av elevene som faller ut av videregående skole har hatt et gjennomgående høyt fravær fra grunnskolen.

Vågan kommune har fokus på forebygging av frafall i tidlig alder, og skal iverksette tiltak raskt ved skolefravær. Vi vet at gode rutiner for registrering og oppfølging av fravær har mye å si for forebygging av skolefravær. Ved tidlig avdekking av skolefravær, kan vi hindre at det øker og gjør situasjonen for eleven vanskeligere. Det er et felles ansvar å samarbeide for å finne gode løsninger, slik at eleven opplever motivasjon, trygghet og trivsel på skolen.

Retningslinjene for hvordan skolene i Vågan skal avdekke, forebygge og håndtere skolefravær beskrives i denne veilederen. Kommunene har, etter ny opplæringslov trådte i kraft 01.08.24, en lovfestet plikt til å følge opp skolefravær. Noe av det viktigste skolene kan gjøre for å forebygge skolefravær er å jobbe systematisk for å sikre et inkluderende, trygt og godt skole- og læringsmiljø. Denne veilederens intensjon er å sikre rutiner for forebygging og oppfølging av skolefravær, samt bidra til høyt nærvær i grunnskolen i Vågan.

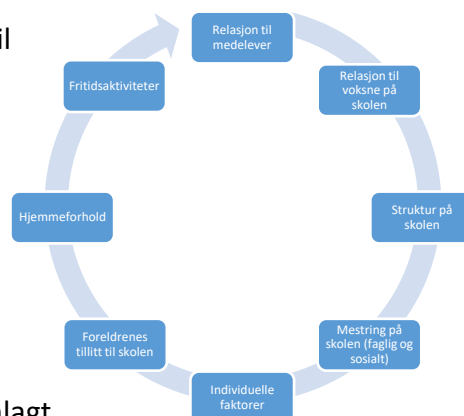
Veilederen er et levende dokument og vil revideres jevnlig. Nyeste versjon vil til enhver tid ligge på hjemmesidene til Vågan kommune.

SKOLEFRAVÆR

I forarbeidene til ny opplæringslov omtales skolefravær som en de viktigste indikatorene for elevenes læringsmuligheter og trivsel. Med ny opplæringslov, som trådte i kraft 01.08.24, lovfestes også kommunen plikt til å følge opp skolefravær. Denne plikten gjelder fra dag *en* og skal sikre at årsaker til fravær avdekkes tidlig og bedre hver enkelt elevs muligheter for å fullføre skolen. Den presiserer også et tydelig ansvar for å forebygge skolefravær. Tiltak må sikre at opplæringsrett- og plikt ivaretas.

Årsaker til skolefravær

I de fleste tilfeller er skolefravær normalt og selvkorrigerende. Vedvarende fravær over tid er imidlertid en indikator på at noe ikke fungerer som det skal i barnets liv. Årsaker til fravær er gjerne sammensatt og det er ikke nødvendigvis utløsende faktor som er opprettholdende for fravær. Derfor anbefaler denne veilederen tidlig bruk av kartleggingsverktøyet til A. Otnes (se vedlegg) sammen med foresatte for å skaffe en helhetlig oversikt over risikofaktorer og ressurser i barnets liv.

Otnes, 2016

I sjeldne tilfeller blir barn alvorlig og langvarig syke. Barn som blir innlagt på sykehus for behandling har samme rett og plikt til opplæring som andre, og de fleste sykehus har egne skoleavdelinger som ivaretar dette under oppholdet, gjerne i samarbeid med lokal skole. Alt skolefravær i Vågan skal følges opp ihht. veileder uansett årsak.

Forebygging

Gode rutiner for føring og kontroll av fravær, oppfølging av skolemiljø saker (jf. kap 12 i opplæringsloven) og arbeid for et godt læringsmiljø, er noen av de viktigste faktorene for å lykkes med forebygging av skolefravær. Elever som trives, opplever skolen som trygg og som får god tilpasset opplæring, vil også være mindre utsatt for å utvikle skolefravær. Sentralt i dette arbeidet står relasjonsarbeid, tidlig avdekking av lærevansker, arbeid med klasseledelse, nulltoleranse for mobbing/krenkende atferd, elevers medvirkning og inkluderende praksis. Udir har nå sammenfattet kunnskap, ressurser og verktøy for godt nærværarbeid i skolen. For mer informasjon se:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/forebygge-og-folge-opp-bekymringsfullt-fravar/>

Forhold man bør være oppmerksom på med tanke på skolefravær:

Når elever får utfordringer med skolefravær kan man se at eleven har vist tegn til å streve med skolemestring over lang tid. Det er flere faktorer og kjennetegn som er viktige å være oppmerksom på for å forebygge skolefravær og som man bør ha tidlig dialog med foresatte om. Dette kan for eksempel være elever som:

- Er svært utrygg ved skolestart/skolebytte/overganger
- Er på skolen, men ikke i klasserommet eller kommer ofte for sent
- Opplever lav mestringsfølelse i skolehverdagen
- Gir utrykk for at de kjeder seg eller har mye motstand mot faglig arbeid
- Er ekstremt innadvendt eller sjenert
- Opplever utenforskap i klassen/på skolen
- Er krevende å få av gårde til skolen på morgenen
- Har ofte fysiske plager, for eksempel vondt i magen eller hodet
- Trekker seg tilbake fra sosiale situasjoner og/eller skolerelaterte aktiviteter
- Kontakter foresatte i skoletiden eller ønsker å gå hjem i løpet av skoledagen
- Synes det er krevende å delta på «annerledesdager», i kroppsøving eller andre aktiviteter med løsere struktur enn vanlig.

Rutiner og oversikt over fravær

En av de viktigste forutsetningene for å forebygge fravær er at skolen har gode rutiner for å føre fravær og har god oversikt over fraværet. Dette fordrer gode systemer, samt at man kjenner og bruker kommunens system for fraværsregistrering (IST). I tillegg til god opplæring av alle skolens ansatte i IST, må skolen sikre at alle ansatte kjenner til og følger denne veilederens rutiner for oppfølging av skolefravær.

Våganskolene er forpliktet til følgende fraværsoppfølging:

1. Førings av fravær

- Kontaktlærer er ansvarlig for at elevens fravær er oppdatert til enhver tid.
- Time/faglærere skal også føre fravær daglig.

2. Kontakt mellom skole og hjem

- Skolen skal årlig informere/gjennomgå kommunens rutiner for forebygging og oppfølging av fravær med foresatte, for eksempel på høstens foreldremøter
- Skolen må oppfordre foresatte til å gi beskjed til kontaktlærer hvis eleven ber om å slippe å gå på skolen eller må overtales for å møte opp på skolen over tid.
- Skolen må informere foresatte om at de må gi beskjed til skolen på elevens første fraværsdag.
- Dersom foresatte ikke tar kontakt, skal kontaktlærer ringe foresatte for å avklare fraværet på elevens første fraværsdag. Dette skal skje i løpet av første time og senest ved skoledagens slutt.

3. Oppfølging på trinn

- Kontaktlærer skal gjennomgå fraværet til sine elever ukentlig på teamet/trinnet.
- Ved bekymring for fraværsutvikling (dvs fraværet øker/ vedvarer, fraværet går ut over faglig/ sosial fungering, usikkerhet rundt årsaker til fravær) informeres ledelsen.
- Ledelsen deltar på gjennomgang av fravær på trinnmøter minst to ganger i halvåret.

4. Drøfting av fravær på skolen

- Rektor og avdelingsleder/teamleder gjennomgår fraværsføringen og skolens elevfravær fire ganger pr år (henholdsvis oktober, januar, april og juni).
- Rektor rapporterer oversikt over elevfravær ved skolen til skoleeier etter oppsatt plan og frister i kommunens internkontroll system.
- Skoleledelsen skal da etterse at saker med skolefravær er fulgt opp i henhold til Fraværsveilederen

5. Drøfting av fravær i Våganskolen i rektornettverket

- Kommunalsjef for oppvekst og rektornettverket gjennomgår skolens rapporterte fravær i etterkant av rapportering på fravær (4xåret) for oversikt over fravær og sikring av at oppfølging iverksatt.

HANDLINGSVEILEDER OPPFØLGING SKOLEFRAVÆR

Handling	Ansvarlig
Avdekking av skolefravær	
1. Kontaktlærer avdekker raskt skolefravær	Kontaktlærer
2. Kontaktlærer tar kontakt med foresatte for dialog om fraværet. Sjekk inn med eleven og hør hvordan de har det på skolen.	Kontaktlærer
3. Vurdering: Kontaktlærer vurderer om saken er løst og eleven tilbake på skolen. I så fall følger man opp igjen ved et evt. nytt fravær. Om fraværet vedvarer eller forverres -fortsett oppfølging under.	Kontaktlærer
Kartlegging og samarbeid	
4. Rektor/Avdelingsleder informeres	Kontaktlærer
5. Kontaktlærer gjennomfører samtale med elev.	Kontaktlærer
6. Skolen innkaller foresatte til et samarbeidsmøte så snart som mulig. Skole sjekker i forkant med foresatte om det er andre instanser de ønsker skal delta. I møte gjennomføres kartlegging sammen med foreldre ved hjelp av tiltakssirkelen (se vedlegg). Hvis man ikke får gjennomført kartleggingen, settes det opp flere møtepunkt.	Skolens ledelse
7. Skole innkaller foresatte og elev til møte for å utarbeide samarbeidsavtale med tiltak jf. mal.	Skolens ledelse og kontaktlærer
8. Skolen setter opp evalueringsmøte med elev og foresatte <u>innen tre uker</u> . I dette møtet evaluerer man tiltakene, oppfølging videreføres i ny samarbeidsavtale eller avsluttes hvis det ikke er behov for videre oppfølging.	Skolens ledelse og kontaktlærer
9. Hvis iverksatte tiltak ikke fører til økt skolenærvær eller fravær øker skal skolen gjøre en vurdering om eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen og kontakte PPT for å be om en før-henvisningssamtale.	Skolens ledelse
Vedvarende fravær over tid	
10. Skolen oppretter en formell samarbeidsgruppe rundt eleven. De må i samråd med elev og foresatte avklare hvem som skal sitte i elevens samarbeidsgruppe.	Skolens ledelse
11. Skole koordinerer og kaller inn til samarbeidsmøter. Møtene gjennomføres hver 6. uke, også der fraværet blir langvarig. Samarbeidsavtale utarbeides og evalueres hvert møte.	Skolens ledelse
12. Skolen må jevnlig og systematisk vurdere om elevene har utbytte av opplæringen jf. Opplæringslovens § 11-2.	Skolens ledelse

Aktuelle samarbeidspartnere ved kan, i tillegg til foresatte, være: Fastlege, ungdomslos, helsesykepleier, kommunepsykolog, barnevern, PPT, tildelingskontoret, spesialisthelsetjenesten etc.

All oppfølging av skolefravær skal loggføres i elevmappe.

Avdekking av skolefravær

Det er kontaktlærer som fører fravær og raskt oppretter kontakt med hjemmet når eleven har skolefravær. Det er også naturlig at kontaktlærer snakker med eleven for å høre hvordan eleven opplever skolehverdagen og trives. Hvis fraværet er avklart som kortvarig og eleven er tilbake på skolen trenger ikke skolen å sette inn videre tiltak. Hvis fraværet vedvarer, fortsetter tett oppfølging.

Kartlegging og samarbeid

Et godt og samordnet arbeid i en periode på tre uker kan hindre at fraværet utvikler seg og blir langvarig. En felles forståelse og tillitt i «laget rundt barnet» er ofte avgjørende for et videre godt samarbeid. Her er det helt nødvendig at foresatte tidlig involveres, det er de som kjenner barnet best. Kartleggingen sammen med foresatte skal ta utgangspunkt i tiltakssirkelen (se vedlegg). Det er viktig at kartleggingen gjenspeiler at skolefravær kan påvirkes av mange faktorer. Aktørene må vurdere elevens skolesituasjon og elevens livsbetingelser generelt, i tillegg til individuelle og familiære forhold. Det er viktig at alle parter er forberedt og at elevens medvirkning sikres. En god drøft av hypoteser om mulige opprettholdende faktorer til elevens fravær vil sikre at tiltakene treffer best mulig.

Samarbeidsavtale/tiltak

Møtet og kartleggingen skal munne ut i en samarbeidsavtale. Avtalen skal ha en oversikt over hvilke tiltak som skal gjøres de neste tre ukene og en ansvarsfordeling av disse. Det er viktig at eleven får medvirke og er kjent med tiltakene som avtales både på skolen og hjemme. Hvis eleven synes det er for vanskelig å delta på møte kan kontaktlærer tilby en egen samtale, evt. så må foresatte formidle det de vet om fraværet fra elevens perspektiv. Hvis skolen er usikker på om eleven får oppfylt retten til opplæring, må de kontakte PPT for en førhenvissningssamtale for drøft av dette.

Det finnes mange tips og verktøy til samtaler med elever om hvordan de har det på skolen. Se lenker:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/forebygge-og-folge-opp-bekymringsfullt-fravar/>

<https://www.statped.no/temaer/skolefravar-og-nevroutviklingsforstyrrelser/>

<https://www.bufdir.no/foreldrehverdag/ungdom/skole-og-vennskap/skolefravar-og-skolevegning/>

<https://www.snakkemedbarn.no/>

Kontakt med LOS-tjenesten

Ungdomslos er et tilbud til barn og ungdom på 5.- 10. trinn i Vågan kommune som av ulike grunner strever med å være på skolen og/eller har høyt skolefravær. Ungdomslosen skal hjelpe barn og ungdommer slik at de opplever økt trivsel, mestring og nærvær på skolen. De bistår med støtte og veiledning til barn/ ungdommer, foresatte og skoler. Los-tjenesten kan bistå i drøftinger rundt bekymring for skolefravær og henvisning kan skje via direkte kontakt med tjenesten eller via skolen. Link til kontaktskjema her:

<https://vagan.kommune.no/barnehage-skole-og-familie/familieenheten/ungdomslostjenesten/>

Vedvarende fravær

Samarbeidsgruppen koordineres av skole og fortsetter tett oppfølging med møtepunkt hver 6. uke. Det bør drøftes om det er behov for å involvere andre instanser, som spesialisthelsetjenesten, fastlegen eller andre. Det er nødvendig med tydelige retningslinjer og en klar ansvarsfordeling for hvordan eleven skal følges opp, også utenfor skolen. Samarbeidsavtalen fungerer som referat fra møtene og det skal utarbeidet ny samarbeidsavtale for hvert møte. Ved vedvarende fravær skal PP-tjenesten alltid kontaktes.

Henvisning til PP-tjenesten

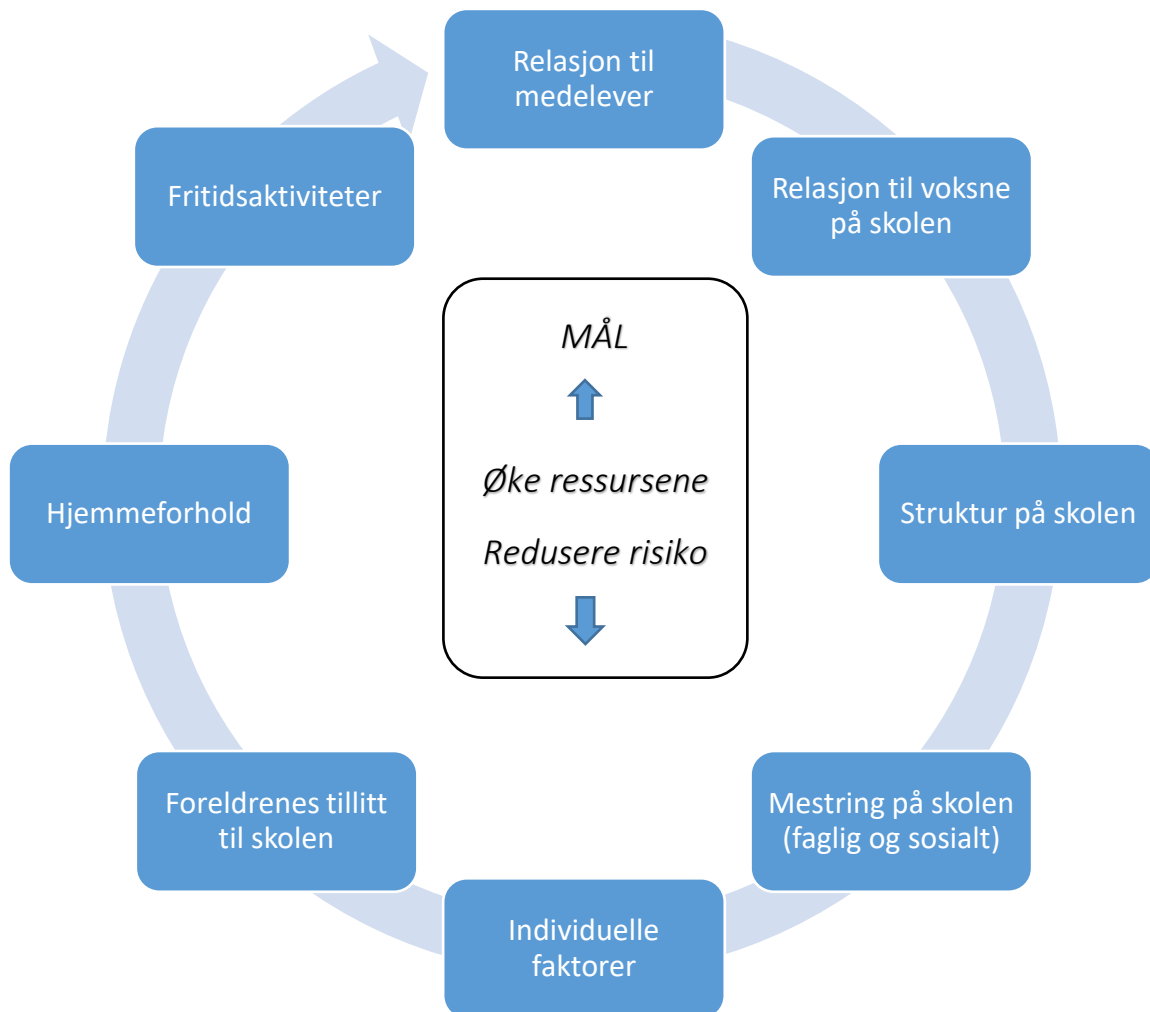
Før eleven skal henvises til PP-tjenesten, må skolen vurdere elevens utbytte av opplæringstilbudet og utarbeide en pedagogisk rapport der tiltakene som har vært prøvd ut kommer tydelig frem. Hvis det dreier seg om vedvarende skolefravær, skal saken meldes til PP-tjenesten. PP-tjenesten vil foreta en utredning og gjøre en sakkyndig vurdering jf. § 11.7 i opplæringsloven som gir en anbefaling på hvordan best ivareta elevens rett og plikt til opplæring. Link til henvisningskjema her: <https://vagan.kommune.no/barnehage-skole-og-familie/familieenheten/ppt/>

Melding til barneverntjenesten

Eventuelle bekymringsmeldinger til barneverntjenesten gjøres som alltid etter gjeldende lovverk. For nærmere infoformasjon se gjerne veileder for samarbeid mellom skole og barnevern fra Bufdir. Det presiseres imidlertid at høyt skolefravær alene ikke gir grunnlag for å melde bekymring til barnevernet uten samtykke fra foresatte. Barnevernet er imidlertid en hjelpeinstans og kan på linje med andre instanser skolen har kontakt med, involveres med hjelpetiltak hvis foreldrene samtykker til det. Ansatte i skolen bør derfor alltid gjøre en helhetsvurdering og gå i dialog med foresatte om hvilke hjelpebehov de har.

VEDLEGG 1

Tiltakssirkelen: Verktøy til bruk i samarbeidsmøter mellom hjem og skole. Denne figuren inneholder ulike tema som man vet virker inn på skolenærvær, uavhengig av årsak. Det er derfor viktig at man kartlegger hva som er bra (ressurser) og hva som eventuelt er vanskelig (risiko) for hver boks. Det kan hjelpe oss rundt å se hvor det er viktig at vi setter inn tiltak til det beste for eleven (Kilde: Basert på Otnes, 2016).

VEDLEGG 2

Samarbeidsavtale mellom elev, foresatte og skole

Dato: Elev:

Skole og klasse :

Kontaktlærer:

Fravær til nå i skoleåret:

Bruk Tiltakssirkelen som kartlegging og bakgrunn for planlegging av tiltak.

Hensikten med samarbeidsavtalen er å utarbeide tiltak sammen slik at elevens skolefravær reduseres, samt trivsel og skolemestring økes.

Delmål	Konkrete og målbare tiltak	Ansvarlig	Tidsperspektiv
		Skole	
		Foresatte	
		Elev	

Avtalen gjelder i perioden:

Evalueringsavtale skjer på samarbeidsmøte innen tre uker. Dato for nytt møte:

Elev

Foresatte

Kontaktlærer

Evaluering av samarbeidsavtale

Evaluering av samarbeidsavtalen skal gjøres innen tre uker fra utarbeidelsen. Evaluering bør også skje fortløpende sammen med eleven med vekt på mestring av delmål. Vurder hvorvidt tiltakene har vært fungert for eleven.

Hovedmål:

Evaluering av delmål	Evaluering av tiltak	Videre plan	Frist

Status og behov videre i saken etter evaluering av tiltak i samarbeidsavtale (om eleven ikke er tilbake på skolen skal det utarbeides en ny samarbeidsavtale med tiltaksplan for ny periode):

Elev

Foresatte

Kontaktlærer